

УДК 37.016
ББК 74.263
Д17

Данчук Ю. В., Кохан Т. О.

Д17 Трудове навчання. 3-й клас (за підручником І. М. Веремійчика, В. П. Тименка). — Х. : Вид. група «Основа», 2017. — 133, [3] с. — (Серія «Початкова школа. Мій конспект».)

ISBN 978-617-00-3029-0.

Посібник містить орієнтовне календарно-тематичне планування та розробки компетентісно орієнтованих уроків трудового навчання у 3-му класі, складені відповідно до вимог оновленої навчальної програми (у редакції 2016 р.) за підручником І. М. Веремійчика, В. П. Тименка (К. : Видавництво «Генеза», 2014).

Зміст конспектів уроків дібраний з метою формування в учнів *предметної*, зокрема *предметно-перетворювальної компетентності* (формування узагальнених способів (алгоритмів), предметно-перетворювальної діяльності з дотриманням безпечних прийомів ручної праці та економного використання матеріалів; розвитку творчих здібностей, елементів графічної грамоти, умінь працювати в команді та навичок виконання операцій з ручних технік обробки матеріалів; набуття досвіду предметно-перетворювальної та побутової практичної діяльності, алгоритмів і способів предметно-практичних дій ручними техніками для опитування в основній школі основ технологій; виховання в учнів ціннісного ставлення до себе як суб'єкта предметно-перетворювальної діяльності, шанобливого ставлення до людей праці та їхніх професій, трудових традицій українського народу та інших народів світу; формування культури виконання трудових дій) та *ключових компетентностей* (уміння вчитися; комунікативної; соціальної; здоров'язбережувальної; загальнокультурної).

Задля зручності використання всі розробки розміщені на окремих аркушах. Поля для записів дають змогу творчому вчителю, користуючись запропонованим у посібнику матеріалом, скласти власні плани-конспекти уроків курсу.

Для вчителів початкової школи.

УДК 37.016
ББК 74.263

ISBN 978-617-00-3029-0

© Данчук Ю. В., Кохан Т. О., 2016
© Корягін В. О., дизайн обкладинки, 2017
© ТОВ «Видавничка група «Основа», 2017

ЗМІСТ

Орієнтовне календарно-тематичне планування	4
Урок 1. Вступ. Правила техніки безпеки, організація робочого місця на уроці, добирання матеріалів для роботи	5
Урок 2. Засоби виразності скульптури. Робота з пластиліном. Ознайомлення з рельєфом та барельєфом. Виготовлення барельєфа «Мешканці підводного світу»	9
Урок 3. Виготовлення із пластиліну об'ємної сюжетної композиції. «Колобки»	13
Урок 4. Комбінування природних і пластичних матеріалів. Міні-скульптури з природних матеріалів	16
Урок 5. Комбінування природних і пластичних матеріалів. «Два півники горох молотили...»	20
Урок 6. Мистецтво витинання. Силуетна витинанка «Квітка»	23
Урок 7. Силуетна витинанка. Панно «Танок метеликів»	27
Урок 8. Ажурна серветка	31
Урок 9. Виконання витинанки «Янгол»	34
Урок 10. Мозаїка. Виготовлення контурної мозаїки «Знаки волі, знаки слави — наші символи держави»	38
Урок 11. Мозаїка. Виготовлення контурної мозаїки «Розкішні сніжинки»	43
Урок 12. Оригамі «Родина крабів»	47
Урок 13. Оригамі «Білий птах»	51
Урок 14. Оригамі. Технічні конструкції: круглий та квадратний парашути	55
Урок 15. Оригамі. Виготовлення новорічної листівки	58
Урок 16. Квілінг. Виконання композиції «Ходить гарбуз по городу»	62
Урок 17. Квілінг. Виконання композиції «Знаки зодіаку»	66
Урок 18. Виготовлення тварин у техніці квілінг. «Зоопарк»	69
Урок 19. Аплікація з тканини «Коник»	73
Урок 20. Аплікація з тканини «Совеня»	76
Урок 21. Мозаїка з природних та штучних матеріалів. Мозаїка на пластиліні. Виконання рельєфної композиції «Чарівна рибка»	80
Урок 22. Мозаїка на пластиліні з природних та штучних матеріалів. Чарівні вазочки для квітів	83
Уроки 23–24. Подарунок для мами. Виготовлення об'ємної квітки «Гіацинт»	86
Урок 25. Декорування виробів. Писанка-витинанка	92
Урок 26. Декорування виробів. Декорування писанки	96
Урок 27. Самообслуговування. Культура харчування. Правила поведінки за столом. Сервірування столу до обіду. Складання серветок	100
Урок 28. Екскурсія до побутового комбінату в цех пошиття верхнього одягу	103
Урок 29. Самообслуговування. Оздоблення одягу та взуття. Пришивання гудзиків з чотирма отворами	106
Урок 30. Виготовлення й оздоблення виробів об'ємної форми. Виготовлення підставки для ручок та олівців	111
Урок 31. Виготовлення й оздоблення виробів об'ємної форми із коробок. «Казкове місто»	116
Урок 32. Виготовлення й оздоблення виробів об'ємної форми. Макетування виробів з деталей конструктора. «Роботи»	119
Урок 33. Робота з текстильними волокнами. Іграшки з ниток	123
Урок 34. Бісероплетіння. Ланцюжок (<i>гердан</i>) «у хрестик» з бісеру	126
Урок 35. Модульне оригамі. Виконання колективної роботи «Чарівний трилисок»	129
Література та Інтернет-ресурси	133

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ

№ з/п	Тема уроку	Дата
1	Вступ. Правила техніки безпеки, організація робочого місця на уроці, добирання матеріалів для роботи	
2	Засоби виразності скульптури. Робота з пластиліном. Ознайомлення з рельєфом та барельєфом. Виготовлення барельєфа «Мешканці підводного світу»	
3	Виготовлення із пластиліну сюжетної композиції. «Колобки»	
4	Комбінування природних і пластичних матеріалів. Міні-скульптури з природних матеріалів	
5	Комбінування природних і пластичних матеріалів. «Два півники горох молотили...»	
6	Мистецтво витинання. Силуетна витинанка «Квітка»	
7	Силуетна витинанка. Панно «Танок метеликів»	
8	Ажурна серветка	
9	Виконання витинанки «Янгол»	
10	Мозаїка. Виготовлення контурної мозаїки «Знаки волі, знаки слави — наші символи держави»	
11	Мозаїка. Виготовлення контурної мозаїки «Розкішні сніжинки»	
12	Оригамі «Родина крабів»	
13	Оригамі «Білий птах»	
14	Оригамі. Технічні конструкції: круглий та квадратний парашути	
15	Оригамі. Виготовлення новорічної листівки	
16	Квілінг. Виконання композиції «Ходить гарбуз по городу»	
17	Квілінг. Виконання композиції «Знаки зодіаку»	
18	Виготовлення тварин у техніці квілінг. «Зоопарк»	
19	Аплікація з тканини «Коник»	
20	Аплікація з тканини «Совеня»	
21	Мозаїка з природних та штучних матеріалів. Мозаїка на пластиліні. Виконання рельєфної композиції «Чарівна рибка»	
22	Мозаїка на пластиліні з природних та штучних матеріалів. Чарівні вазочки для квітів	
23–24	Подарунок для мами. Виготовлення об'ємної квітки «Гіацинт»	
25	Декорування виробів. Писанка-витинанка	
26	Декорування виробів. Декорування писанки	
27	Самообслуговування. Культура харчування. Правила поведінки за столом. Сервірування столу до обіду. Складання серветок	
28	Екскурсія до побутового комбінату в цех пошиття верхнього одягу	
29	Самообслуговування. Оздоблення одягу та взуття. Пришивання ґудзиків з чотирма отворами	
30	Виготовлення й оздоблення виробів об'ємної форми. Виготовлення підставки для ручок та олівців	
31	Виготовлення й оздоблення виробів об'ємної форми із коробок. «Казкове місто»	
32	Виготовлення й оздоблення виробів об'ємної форми. Макетування виробів з деталей конструктора. «Роботи»	
33	Робота з текстильними волокнами. Іграшки з ниток	
34	Бісероплетіння. Ланцюжок (<i>гердан</i>) «у хрестик» з бісеру	
35	Модульне оригамі. Виконання колективної роботи «Чарівний трилисник»	

Примітка. У чинній навчальній програмі не передбачено сітку розподілу навчальних годин за темами програмового матеріалу, тому подане календарне планування є орієнтовним (учитель може коригувати його на власний розсуд, з урахуванням матеріально-технічного забезпечення, бажання учнів та традицій регіону).

УРОК 1. ВСТУП. ПРАВИЛА ТЕХНІКИ БЕЗПЕКИ, ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОЧОГО МІСЦЯ НА УРОЦІ, ДОБИРАННЯ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ РОБОТИ

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** ознайомити учнів із завданнями предмета трудове навчання у 3-му класі; викликати зацікавленість до тем, що вивчатимуться протягом року, викликати потребу в набутті навичок предметно-перетворювальної діяльності; спонукати до творчості та самовдосконалення;
- **формування ключових компетентностей:**
 - уміння вчитися: викликати бажання набувати нових знань, умінь і навичок; учити визначати навчальну мету та способи її досягнення;
 - комунікативної: розвивати вміння висловлювати власні судження; ефективно спілкуватися в колективі;
 - соціальної: формувати навички співпраці в групі, уміння виконувати різні соціальні ролі;
 - загальнокультурної: виховувати працелюбність, повагу до традицій українського народу, ціннісне ставлення до себе як суб'єкта предметно-перетворювальної діяльності, шанобливе ставлення до людей праці та їхньої професії.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання: картки з кросвордами (на кожную парту); учнівські роботи, виконані в різних техніках (мозаїка, торцювання, оригамі, квілінг, аплікації з тканини, вироби з бісеру тощо).

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

1. Привітання

2. Мотивація навчальної діяльності

1) Повідомлення теми та мети уроку.

— Сьогодні у вас перший (вступний) урок трудового навчання у 3-му класі. Ви пригадаєте, як готувати робоче місце до уроку, повторите правила безпеки праці на уроках трудового навчання, дізнаєтеся, які техніки ручної праці зможете опанувати в цьому навчальному році.

2) Особистісне цілепокладання.

Опитування методом «Мікрофон»

- З якими матеріалами любите працювати?
- Яких навичок предметно-перетворювальної діяльності набули?
- Чого особисто ви очікуєте від уроків трудового навчання в 3-му класі?
- Що саме ви хотіли б навчитися виготовляти власноруч?
- Які якості потрібно мати/розвивати в собі, щоб досягти успіху в будь-якій справі? (Наполегливість, завзятість, працьовитість, відповідальність, творчість, сумлінність...)

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація та збагачення знань про працелюбність українського народу

1) Розгадування кросворда.

Учні працюють у парах. Картки з кросвордами розміщено на кожній парті.
Завдання: розгадати кросворд; назвати поняття (ключове слово кросворда), до якого українці завжди ставилися з особливою повагою.

								1	П								
								2	Р								
								3	А								
								4									
								5									
									Ц								
									Я								

1. М'яка маса із суміші порошку глини, воску та барвників, що використують для ліплення невеликих за розміром моделей. (*Пластилін*)
2. Візерунок, складений із елементів, що повторюються в певному порядку. (*Орнамент*)
3. Вид діяльності, коли розмічають розгортки на папері та складають простіші макети виробів. (*Макетування*)
4. Вид художньої діяльності, коли зі шматочків шкіри, тканини або паперу вирізують фігурки, а потім наклеюють на основу. (*Аплікація*)
5. Зображення предмета чи деталі за допомогою лінійки, циркуля чи інших креслярських інструментів з використанням умовних позначень. (*Креслення*)

2) Доведення методом «Прес».

Завдання: викласти міркування методом «Прес» щодо працелюбності українського народу.

Наприклад:

— *Я вважаю, що українці — працелюбний народ, тому що з давніх-давен наші пращури цінувати труд та засуджували безділля, вони дбали про красу та опатність свого житла, одягу, побуту. Наприклад, кожна українська жінка (незалежно від соціального стану) мала майстерно вишивати; традиційно житла українців вирізнялися чистотою, були завжди чепурними ззовні та прикрашеними всередині.*

Отже, наші пращури власним прикладом учать нас любити працю.

3) Робота над прислів'ями та приказками.

Завдання: пригадати прислів'я та приказки про працю; назвати та пояснити їх.

Наприклад:

- Без роботи день роком стає.
- Маленька праця краща за велике безділля.
- Дивись не на чоловіка, а на його діло.
- Бджола мала, але й та працює.
- Без охоти нема роботи.
- На дерево дивись, як родить, а на людину — як робить.
- Як дбаєш, так і маєш.
- Хочеш їсти калачі — не сиди на печі.
- Не мудруй багато, а працюй завзято.
- Усякий труд почесний.

2. Визначення основних технік, навичок роботи, яких учні набудуть у 3-му класі

1) Бесіда-актуалізація відомостей з 2-го класу.

— Пригадайте, з якими техніками роботи ви ознайомлювалися в 2-му класі. (*Аплікація, макетування, шиття*)

— Розкрийте сутність роботи в цих техніках. (*Відповіді учнів.*)

— Поясніть термін «декоративно-ужиткове мистецтво». (*Мистецтво прикрашання речей практичного застосування*)

— З якими видами декоративно-ужиткового мистецтва ви ознайомилися у 2-му класі? (*Вишивка, килимарство, декорування посуду, гончарство, витинанка*)

— Про особливості яких професій дізналися? (*Про професію гончаря, швачки, кондитера, будівельника, водія*)

2) *Робота за підручником.*

Завдання: прочитати вірш, уміщений на ст. 4 підручника; назвати професії, про які в ньому йдеться; сказати, чим саме займаються їхні представники.

3) *Огляд виставки робіт.*

Учитель демонструє учнівські роботи, виконані в техніках мозаїка, торцювання, оригамі, квілінг, аплікації з тканини, вироби з бісеру тощо.

Діти висловлюють власні враження від побаченого.

3. **Визначення інструментів та матеріалів для роботи**

Учні об'єднуються у 2 групи та визначають: *1-ша група (хлопчики)* інструменти для роботи у зазначених вище техніках; *2-га група (дівчатка)* — матеріали для роботи.

Правила роботи у групі

- Розподіліть ролі: оберіть керівника групи; секретаря; того, хто стежитиме за часом; доповідача.
- Висловлюйтеся по черзі.
- Обговорюйте ідею, а не особу, яка її висунула. Не перебивайте одне одного. Утримуйтеся від оцінок і образ.
- Кожен учасник групи має бути залучений до роботи.

Фізкультхвилинка

Руки в сторони та вгору, —
На носочках піднялись.
Підняли голівку вгору
Й на долоньки подивись.
Руки в сторони розводим,
Опускаєм плавно вниз.
Присідати ми почнем,
Добре ноги розігнем.
Раз присіли — руки прямо.
Встали. Знову все так само.
Вправу дружно почали,
Нахил вліво — раз, два, три!
Повертаємося вправно.
Все виконуємо гарно.
Вліво, вправо повернулись.
Ось розминці вже й кінець.
Хто ж старався — молодець!

4. **Повторення правил безпеки під час роботи з різними інструментами**

— У 2-му класі ви працювали з ножицями, клеєм, пластиліном, обізнані з правилами безпечної роботи з ними; пригадайте їх, працюючи в групах.

Завдання для 1-ї групи: скласти правила безпечної роботи з клеєм.

Орієнтовна відповідь:

- Робоча поверхня має бути заслана клейонкою.
- Клей на поверхню основи роботи/деталей можна наносити лише пензликком.
- Наносять клей тонким шаром, від середини до країв.
- Якщо клей випадково потрапить на шкіру чи одяг, його слід негайно змити.
- Після роботи необхідно щільно закрити клей, помити пензлик та руки.

Завдання для 2-ї групи: скласти правила безпечної роботи з ножицями.

Орієнтовна відповідь:

- Під час роботи з ножицями слід поводитися дуже обережно.
- Не можна залишати їх розкритими.
- Не можна тримати ножиці вістрям догори.
- Вирізуючи деталі, слід повертати ножиці, а не папір.
- Не слід наближати пальці руки, якою тримаєш папір, до лінії відрізу.
- Під час різання не можна підводитися з місця.
- Передаючи ножиці, слід тримати їх за закриті леза.

Завдання для 3-ї групи: скласти правила безпечної роботи з пластиліном.

Орієнтовна відповідь:

- Робоча поверхня має бути заслана клейонкою.
- Розминати і розгортати пластилін потрібно на дощечці.
- Розрізати пластилін можна стекою.
- Невикористаний пластилін слід скласти в упаковку.
- У жодному разі пластилін не можна куштувати, не слід торкатися брудними руками обличчя, очей, одягу.
- Не потрібно чіпати брудними руками зошити, книжки, щоденник — скрізь залишаться масні плями.
- Після завершення роботи з пластиліном потрібно витерти руки вологою серветкою, прибрати робоче місце.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Вправа «Продовж речення»

Учням пропонують, зважаючи на тему уроку, продовжити речення.

- Я вмію...
- Я навчуся...
- Уроки трудового навчання потрібні, бо...

2. Рефлексія

Інтерв'ювання

- Що нового дізналися на уроці?
- Яка інформація була корисною?
- Що хотіли би ще почути, усвідомити про організацію роботи на уроках трудового навчання?

**УРОК 2. ЗАСОБИ ВИРАЗНОСТІ СКУЛЬПТУРИ.
РОБОТА З ПЛАСТИЛІНОМ.
ОЗНАЙОМЛЕННЯ З РЕЛЬЄФОМ ТА БАРЕЛЬЄФОМ.
ВИГОТОВЛЕННЯ БАРЕЛЬЄФА «МЕШКАНЦІ ПІДВОДНОГО СВІТУ»**

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** ознайомити учнів із поняттями «рельєф» і «барельєф»; учити їх розрізняти; удосконалювати навички роботи з пластиліном; поглибити поняття про форму; розвивати просторову уяву, фантазію, дрібну моторику рук дітей;
- **формування ключових компетентностей:**
 - уміння вчитися:* викликати бажання набувати нових умінь і навичок; удосконалювати вміння визначати навчальну мету та способи її досягнення, оцінювати власні результати навчання;
 - комунікативної:* розвивати вміння тлумачити нові поняття, висловлювати власні думки, почуття, ефективно спілкуватися;
 - соціальної:* навчати продуктивній співпраці в колективі; формувати вміння виконувати різні соціальні ролі;
 - загальнокультурної:* виховувати любов до природи, естетичний смак, охайність у роботі.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань та набуття практичних умінь.

Основні терміни і поняття: скульптура, рельєф, барельєф.

Міжпредметні зв'язки: природознавство.

Обладнання: пластилін; стеки; дощечки; картон; вологі серветки; зразки рельєфів та барельєфів для демонстрування (*магніти для холодильника, рамка для фото...*); презентація «Мешканці підводного світу»; картки для роботи в групах; музичний супровід для проведення фізкультхвилинки та технічне забезпечення для демонстрування презентації та прослуховування музики.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Привітання

2. Перевірка готовності учнів до уроку. Упорядкування робочих місць

3. Мотивація навчальної діяльності

1) Емоційне налаштування на роботу.

Учні переглядають міні-презентацію «Морські мешканці» та слухають вірш.

На дні пісок м'який, як вата;
Ось під водою навпростець
Пливе медуза пласкувата,
Слизька, м'яка, як холодець.
А там дельфіни в синіх плесах
Пливуть в спокійній череді,

Неначе чорнії колеса,
Перевертаючись в воді.
А ось в'юнкими табунцями
Маленькі рибки мерехтять,
І спинки їх над камінцями,
Немов посріблені, блищать.

(Відеоматеріал для презентації за посиланням: <https://www.youtube.com/watch?v=MlaUKRct7yQ>, <https://www.youtube.com/watch?v=u-UHfQ2yra4>)

2) Повідомлення теми уроку.

— Діти, хто будуть героями нашого уроку? (*Мешканці підводного світу*)

— Зобразити їх допоможе наш помічник — пластилін. (*Учитель звертає увагу дітей на тему, записану на дошці.*)

3) Особистісне цілепокладання.

Учні визначають особистісні завдання, закінчуючи речення.

- Я хочу навчитися...
- Я виготовлю...
- Я вдосконалю...

Учитель підсумовує сказане та формулює мету уроку.

III. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

— Як називають об'ємні зображення? (*Скульптура*)

— Пластика — це мистецтво ліплення. Пригадайте вивчені прийоми ліплення. (*Розкачування, скачування, сплющування*)

— Покажіть пальчиками й долоньками, як виконувати ці прийоми ліплення. (*Діти повторюють за вчителем рухи пальчиками і долоньками, імітуючи виконання прийомів ліплення.*)

2. Засвоєння нових знань

1) Визначення завдань.

Завдання для 1-ї групи: розглянути матеріал, уміщений у підручнику на с. 42, ілюстрації та зразки робіт на виставці, інформацію на картці, підготувати повідомлення про рельєф як вид скульптури за планом:

1. Який вид скульптури називають рельєфом?
2. Які рельєфні форми існують?
3. Де використовують рельєфні зображення?

Зміст картки для 1-ї групи

Розрізняють круглу скульптуру (*статуя, група, статуетка, погруддя*), що можна розглядати з різних сторін, і рельєф (*зображення розміщене на площині*).

Рельєф — один з видів скульптури, об'ємне зображення предметів, що лише частково виступають над площиною.

Ілюстративний матеріал

Завдання для 2-ї групи: розглянути матеріал, уміщений у підручнику на с. 42, ілюстрації, зразки робіт на виставці; підготувати повідомлення про барельєф як вид скульптури за планом:

1. Який вид скульптури називають барельєфом?
2. Що зображують на барельєфах?
3. З чого виготовляють барельєфи?

Зміст картки для 2-ї групи

Рельєф поділяється на три різновиди: контррельєф (*заглиблений рельєф*), барельєф (*низький рельєф*); горельєф (*високий рельєф*).

Ілюстративний матеріал

2) Об'єднання у дві групи. Повторення правил співпраці.

Правила роботи в групі

- Розподіліть ролі: оберіть керівника групи; секретаря; того, хто стежитиме за часом, доповідача.
- Висловлюйтеся по черзі. Не перебивайте одне одного. Утримуйтеся від оцінок і образ.
- Кожен учасник групи має бути залучений до роботи.

3) Робота в групах.

Час на роботу — 3 хв.

4) Виступи представників груп.

Час на виступ — до 1 хв.

5) Демонстрування вчителем зразків рельєфних форм та барельєфів.

Учні розглядають зображення. Визначають відмінності між рельєфом та барельєфом.

6) Перевірка якості засвоєння нової інформації.

Бліцопитування за запитаннями, що групи висвітлювали у своїх виступах.

3. Підготовка до практичної роботи

1) Формулювання завдання та обирання матеріалів для роботи.

— Який саме скульптурний твір ми виготовлятимемо? (*Барельєф*)

— Які матеріали та інструменти знадобляться в роботі? (*Картон-основа, дощечки, стеки, пластилін, серветки*)

2) Евристична бесіда.

(*Бесіда супроводжується демонструванням учителем зразка виконання роботи — поетапного виконання барельєфа «Мешканці підводного світу».*)

— Для основи нашої роботи оберемо картон, нанесемо на нього шар пластиліну та розрівняємо його.

— Як на пластиліні намалювати контур морського мешканця? (*Контур морського мешканця намалюємо загостреною паличкою або стекою.*)

— Я хочу зобразити рибку. Ви можете вибрати іншого героя. Якого героя оберете ви?

— Чому? Чим він вам подобається?

— З яких частин складається тіло рибки? (*Тулуб, голова, хвіст*)

— Які рибки за розміром існують? (*Великі та маленькі*)

— А за формою? (*Різної форми*)

— Нехай і у вас вони не будуть схожими між собою.

— Як досягти того, щоб зображення було випуклим? (*Для того щоб зображення було випуклим, викладаємо контур тоненькою ковбаскою та наліплюємо шматочки пластиліну, розмащуючи їх стекою.*)

— Як можна прикрасити роботу? (*Можна додати водорості, каміння тощо. Готовий барельєф можна прикрасити лаком та вставити в рамку.*)

3) Повторення правил безпеки під час роботи з пластиліном.

- Робоча поверхня має бути заслана клейонкою.
- Розминати і розгортати пластилін потрібно на дощечці.
- Розрізати пластилін слід стекою.
- Невикористаний пластилін необхідно скласти в упаковку.
- У жодному разі пластилін не можна куштувати, не слід торкатися брудними руками обличчя, очей, одягу.
- Не можна чіпати брудними руками зошити, книжки, щоденник — скрізь залишаться масні плями.
- Після завершення роботи з пластиліном потрібно витерти руки вологою серветкою, прибрати робоче місце.

Фізкультхвилинка

Танцювальні рухи під пісню «Я і море» (*автор А. Сігарьова*).

4. Практична робота учнів та індивідуальна допомога вчителя (за потреби)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Виставка та аналіз робіт учнів

Учні виставляють на спеціальній полиці біля дошки виготовлені барельєфи. Учитель (*у ролі екскурсовода*) аналізує 2–3 роботи. (*Педагог розпочинає уявну екскурсію, а учні продовжують.*)

2. Рефлексія

Опитування методом «Мікрофон»

— Що нового дізналися на уроці?

— Чого навчилися?

— Де у житті це може знадобитися на практиці?

— Чи задоволені ви власною роботою?

— Який із оглянутих на «екскурсії» барельєфів вам сподобався найбільше?

Чим саме?

УРОК 3. ВИГОТОВЛЕННЯ ІЗ ПЛАСТИЛІНУ ОБ'ЄМНОЇ СЮЖЕТНОЇ КОМПОЗИЦІЇ. «КОЛОБКИ»

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** ознайомити учнів зі способами ліплення об'ємної скульптури; учити третьокласників визначити послідовність виготовлення об'ємних фігур з пластичних матеріалів; удосконалювати навички роботи з пластиліном та створення сюжетних композицій за власним задумом; розвивати просторову уяву, фантазію, спостережливість, дрібну моторику рук дітей;
- **формування ключових компетентностей:**
 - уміння вчитися: викликати бажання набувати нових умінь і навичок; удосконалювати вміння визначати навчальну мету та способи її досягнення, оцінювати власні результати навчання;
 - соціальної: розвивати навички співпраці в парі, уміння виконувати різні соціальні ролі;
 - загальнокультурної: виховувати любов до народної творчості, естетичний смак, охайність у роботі.

Тип уроку: урок збагачення знань та набуття практичних умінь.

Обладнання: пластилін; стеки; дощечки; вологі серветки; картон (для основи композиції); картки з тестовими завданнями; картки для проведення вправи «Навчаючи — вчусь»; малюнки; ілюстрації Колобка; аудіозапис «Пісеньки Колобка».

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Привітання

2. Перевірка готовності учнів до уроку. Упорядкування робочих місць

3. Мотивація навчальної діяльності

1) Емоційне налаштування на роботу. Зацікавлення учнів.

Дітям пропонують прослухати «Пісеньку Колобка».

Я по засіку метений,
Я із борошна спечений,—
Я від баби втік,
Я від діда втік,
Я від зайця втік,
Я від вовка втік,
То й від тебе втечу!

— Чи здогадалися, діти, чия це пісенька? (Це пісенька Колобка.)

— Яким був фінал казки? (Відповіді дітей.)

— Уявіть, що ви зустріли Колобка на самому початку казки. Що ви порадили б героєві, щоб уберегти його від небезпеки? (Діти висловлюються. Учитель допомагає їм дійти думки про те, що Колобку із казки слід порадити слухатися дорослих, не вихвалитися, не довірятися незнайомим, вирушати на прогулянки із друзями.)

— Чи важливо для людини мати друзів? Якщо так, то чому саме? (Учні висловлюють власні думки.)

2) Повідомлення теми уроку.

— Отже, ви здогадалися, що сьогодні виготовлятимете з пластиліну... (Колобка).

— А щоб у вашого героя з'явився друг, пропоную вам працювати в парі з товаришем по парті та об'єднати вироби у спільну сюжетну композицію.

3) Особистісне цілепокладання.

Вправа «Очікування»

Учні продовжують речення: «Я очікую від сьогоднішнього уроку...».

(Наприклад: «Я очікую від сьогоднішнього уроку плідної співпраці з товаришем по партії»; «Я хочу виготовити гарний виріб»; «Я хочу навчитися краще працювати з пластиліном» тощо.)

Учитель підсумовує сказане, визначаючи мету діяльності учнів на уроці.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) Тестування.

- Об'ємна художня форма, виготовлена з певного матеріалу, — це:
 - графіка;
 - скульптура;
 - живопис.
- Вид рельєфу, коли зображення виступає на площині менш ніж на половину, — це:
 - горельєф;
 - контррельєф;
 - барельєф.
- Щоб додати пластиліну певного кольору, використовують:
 - спеціальні барвники;
 - спеціальну глину;
 - віск.

Відповідь: 1б; 2в; 3а.

2) Пальчикова гімнастика (імітування скачування, розкачування, защипування, сплющування пластиліну).

2. Збагачення знань про способи ліплення

Вправа «Навчаючи — вчусь»

Учні за варіантами опрацьовують матеріал про способи ліплення, уміщений на картках: *варіант 1* — про конструктивний спосіб ліплення; *варіант 2* — про пластичний спосіб; потім пара (учні 1-го та 2-го варіантів, які сидять поруч) обмінюються інформацією та разом (у парі) з'ясовують, який спосіб ліплення називають комбінованим.

Зміст картки для варіанта 1: «Конструктивний спосіб ліплення: спочатку ліплять окремі частини, потім з'єднують у цілу фігуру».

Зміст картки для варіанта 2: «Пластичний спосіб ліплення: фігурка ліпиться шляхом витягування частин тіла із суцільного шматка пластиліну».

3. Підготовка до практичної роботи

1) Перегляд ілюстративного матеріалу.

Учні переглядають малюнки, ілюстрації Колобка та аналізують особливості створення образу героя.

2) Складання плану виготовлення фігурки Колобка.

Учням пропонують самостійно накреслити план виготовлення фігурок. Учитель допомагає дітям формулювати судження, ставлячи запитання (*Які деталі знадобляться для виготовлення Колобка? Як виготовити ручки, ніжки, очі, брови, носик? Як з'єднати деталі? тощо*).

3) Визначення прийомів та способів ліплення.

— Які прийоми ліплення використаємо в роботі? (*Відповіді учнів.*)

— Методом «Прес» обґрунтуйте використання певного способу ліплення під час виготовлення Колобка.

Орієнтовна відповідь:

— Я вважаю, що Колобка краще ліпити, використовуючи конструктивний спосіб, тому що основна деталь — його тулуб — має форму кулі, на якій потрібно розмістити інші виготовлені деталі. *Наприклад*, виліплюючи ручки та ніжки, спочатку використовуємо прийом розкачування, а потім сплющення; очі та носик виліпимо з невеличких шматочків пластиліну іншого кольору, ніж колір тулуба Колобка. *Отже*, спочатку зліпимо окремі частини, а потім з'єднаємо їх у цілу фігурку.

4) Актуалізація знань про композицію.

— Що таке композиція в скульптурі? (*Розташування на одній основі декількох скульптур, об'єднаних одним сюжетом*)

— Як виготовлені фігурки колобків перетворити на сюжетну композицію? (*Розташувати їх на одному картоні-основі; додати інші деталі: пеньочки, травичку тощо.*)

— Фантазуйте й працюйте злагоджено в парі. Придумайте історію про виготовлених вами друзів колобків.

5) Визначення правил співпраці в парі.

- Усвідомити завдання.
- Обговорити план створення композиції.
- Думки висловлювати по черзі.
- Працювати злагоджено, поважати думку товариша.
- Домовитися, як саме презентувати виконану роботу класу.

б) Повторення правил безпеки під час роботи з пластиліном.

- Робоча поверхня має бути заслана клейонкою.
- Розминати і розгортати пластилін потрібно на дощечці.
- Розрізати пластилін слід стекою.
- Невикористаний пластилін необхідно скласти в упаковку.
- У жодному разі пластилін не можна куштувати, не слід торкатися брудними руками обличчя, очей, одягу.
- Не можна чіпати брудними руками зошити, книжки, щоденник — скрізь залишаться масні плями.
- Після завершення роботи з пластиліном потрібно витерти руки вологою серветкою, прибрати робоче місце.

Фізкультхвилинка

4. Практична робота учнів у парах та допомога вчителя (за потреби)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Виставка та аналіз робіт учнів

Учні виставляють створені композиції та захищають їх, розповідаючи складені історії.

2. Рефлексія

Опитування методом «Мікрофон»

- Чи здійснилися ваші очікування від уроку?
- Що нового дізналися на уроці?
- Чого навчилися?
- Чи задоволені ви власною роботою?
- Чи була корисною для вас співпраця в парі? Якщо так, то чим саме?

Дата _____

Клас _____

УРОК 4. КОМБІНУВАННЯ ПРИРОДНИХ І ПЛАСТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ. МІНІ-СКУЛЬПТУРИ З ПРИРОДНИХ МАТЕРІАЛІВ

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** надати учням загальні уявлення про способи комбінування природних і пластичних матеріалів у виробі; учити виготовляти такі вироби, правильно добираючи матеріали та інструменти; розвивати творчу уяву третьокласників, спонукаючи їх до створення нескладних фантастичних образів;
- **формування ключових компетентностей:**
 - уміння вчитися:* учити усвідомлено сприймати та аналізувати інформацію, отриману із фото та відеоджерел; удосконалювати вміння правильно визначати послідовність виконання дій під час виготовлення виробів, оцінювати результати власної роботи;
 - комунікативної:* учити дітей висловлювати власні думки, почуття, доречно використовувати у своєму мовленні терміни та поняття;
 - загальнокультурної:* виховувати шанобливе ставлення до людей праці та їхньої професії, любов до природи, естетичний смак, охайність у роботі.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань та набуття практичних умінь.

Основні терміни та поняття: скульптор.

Міжпредметні зв'язки: літературне читання, природознавство.

Обладнання: природні матеріали (*шишки, жолуді, каштани, засушене листя, пір'я...*); пластилін; дощечки; вологі серветки; презентація «У майстерні скульптора»; слайди із зображенням виробів із природних та пластичних матеріалів та технічне забезпечення для їхнього перегляду.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Привітання

2. Перевірка готовності учнів до уроку. Упорядкування робочих місць

3. Мотивація навчальної діяльності

1) Емоційне налаштування на роботу.

Учні, які готувалися заздалегідь, розповідають вірші.

ОСІНЬ

Коли вона загляне в сад —
Наллється соком виноград,
І пізні яблука ранет
Солодкі стануть, наче мед.
Коли огляне баштани —
Надмуться гордо кавуни,
І запишається в хустках
Товста капуста на грядках.
Як помандрує по галях
З чарівним пензлем у руках —
Все розмалює на путі,
Берези стануть золоті!
І ми її уклінно просим: —
Заходь у гості, щедра осінь!

І. Кульська

ДАРИ ОСЕНІ

Восени врожай збирають
На городах і в садках.
Груші, яблука звисають
На тонесеньких гілках.
В лісі білочка руденька
Під пеньком знайшла грибок.
Ухопила — та хутенько
Заховала в теремок.

Г. Шевчук

КАШТАНОПАД

Ось червоний
Впав листок,
А за ним
Каштанчик — скок!
Жовтий лист
На землю ліг,
Слідом знов
Каштанчик — плиг!
День за днем
Таке підряд —
Падолист,
Каштанопад.

Г. Маніва

2) Повідомлення теми і мети уроку.

— Красуня-осінь дивує нас своїм барвистим ошатним вбранням, багатим урожаєм, красою природи. Поєднуючи її дари та пластичні матеріали, можна створити чудові вироби. На сьогоднішньому уроці ви маєте виготовити лісові скульптури, що наприкінці уроку розмістите на чарівній лісовій галявині.

3) Цілепокладання.

Вправа «Телеграма»

Учні мають стисло (*використавши максимум 10 слів*) на аркушах паперу записати особистісні завдання на урок.

Наприклад: «Навчитися створювати з природних та пластичних матеріалів міні-скульптури».

(Заслухати зміст телеграм 2–3-х учнів.)

Учитель підсумовує сказане, визначаючи мету діяльності учнів на уроці.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Усвідомлення нових знань

1) Заочна екскурсія до майстерні скульптора.

Учні переглядають презентацію «У майстерні скульптора».

2) Перевірка усвідомлення отриманої інформації.

Учні дають відповіді на запитання:

- Хто такий скульптор?
- Яку користь своєю працею він приносить людям?
- Чи кожна людина може бути скульптором?
- Які витвори скульпторів ви бачили?

2. Підготовка до практичної роботи

1) Вправа-естафета «Дерева і плоди».

На дошці — записи (*повторюються тричі навпроти розміщення кожного ряду парт*).

Каштан	жолуді
сосна	каштани
дуб	насіння
волоський горіх	шишки
ялина	ягоди калини
яблуня	горіхи
соняшник	шишки
кущ калини	яблука

Завдання: учні, змагаючись у трьох групах (за рядами), мають якнайшвидше з'єднати назву дерева та плода, що на ньому росте.

2) Вправа «Уяви».

Учитель демонструє дітям будь-який плід і висуває припущення щодо того, на що цей плід схожий. (Наприклад: ця шишка схожа на їжачка.) Діти продовжують фантазувати щодо цього чи інших дарів осені.

3) Визначення матеріалів для роботи.

Третьюкласники переглядають слайди та фото в підручнику на с. 52 із зображенням виробів із природних і пластичних матеріалів, дають відповіді на запитання.

- Що з побаченого вразило?
- Які матеріали використовували для виготовлення виробів?
- Чому ці образи є фантастичними?

4) Визначення послідовності виконання практичної роботи.

Учням пропонують продовжити речення, визначаючи основні етапи роботи.

- «Роздивитися...» (Роздивитися природний матеріал, який лежить на столі.)
- «Уявити...» (Уявити, що можна виготовити з цього матеріалу.)
- «Обрати...» (Обрати потрібні для роботи предмети.)
- «З'єднати...» (З'єднати предмети за допомогою пластиліну. Доліпити деталі, яких бракує.)
- «Доповнити...» (Доповнити створені образи іншими матеріалами: листям, насінням, пір'ям...)
- «Придумати...» (Придумати ім'я своєму героєві, цікаву історію про нього.)

5) Повторення правил безпеки під час роботи з пластиліном.

- Робоча поверхня має бути заслана клейонкою.
- Розминати і розгортати пластилін потрібно на дощечці.
- Розрізати пластилін слід стекою.
- Невикористаний пластилін необхідно скласти в упаковку.
- У жодному разі пластилін не можна куштувати, не слід торкатися брудними руками обличчя, очей, одягу.
- Не слід чіпати брудними руками зошити, книжки, щоденник — скрізь залишаться масні плями.
- Після завершення роботи з пластиліном потрібно витерти руки вологою серветкою, прибрати робоче місце.

Фізкультхвилинка

Трава — низенька-низенька,	(Присідають.)
Дерева — високі-високі,	(Потягуються.)
Вітер дерева колише, гойдає,	(Нахили тулуба.)
То вправо, то вліво хитає,	

То вперед, то назад, то вниз пригинає.

Птахи летять, відлітають,

(Махають руками, ніби крилами.)

А учні тихенько за парти сідають

І роботу починають.

3. Практична робота учнів та індивідуальна допомога вчителя (за потреби)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Виставка та аналіз робіт учнів

Учні із виготовлених скульптурок утворюють спільну композицію.

У ч и т е л ь

Золота красуня — осінь-чарівниця!
По землі ступає, золотом іскриться,
В жовте і червоне листячко фарбує
І картини дивні, чарівні малює!
Небо синє, листя різнокольорове!
А яке довкілля радісне, чудове!

Діти по черзі виходять до дошки, показують свою роботу, називають її та *(за бажанням)* розповідають фантастичну історію про скульптуру.

2. Рефлексія

Вправа «Телеграма»

Аналогічно до етапу цілепокладання учні стисло *(використавши максимум 10 слів)* на аркушах паперу записують результати роботи на уроці, визначаючи рівень досягнення поставлених завдань; порівнюють їх із визначеними на початку уроку завданнями.

Наприклад: «Навчився створювати з природних та пластичних матеріалів міні-скульптури»; «Знаю, як створювати міні-скульптури, але потрібно ще потренуватися у їх виготовленні».